

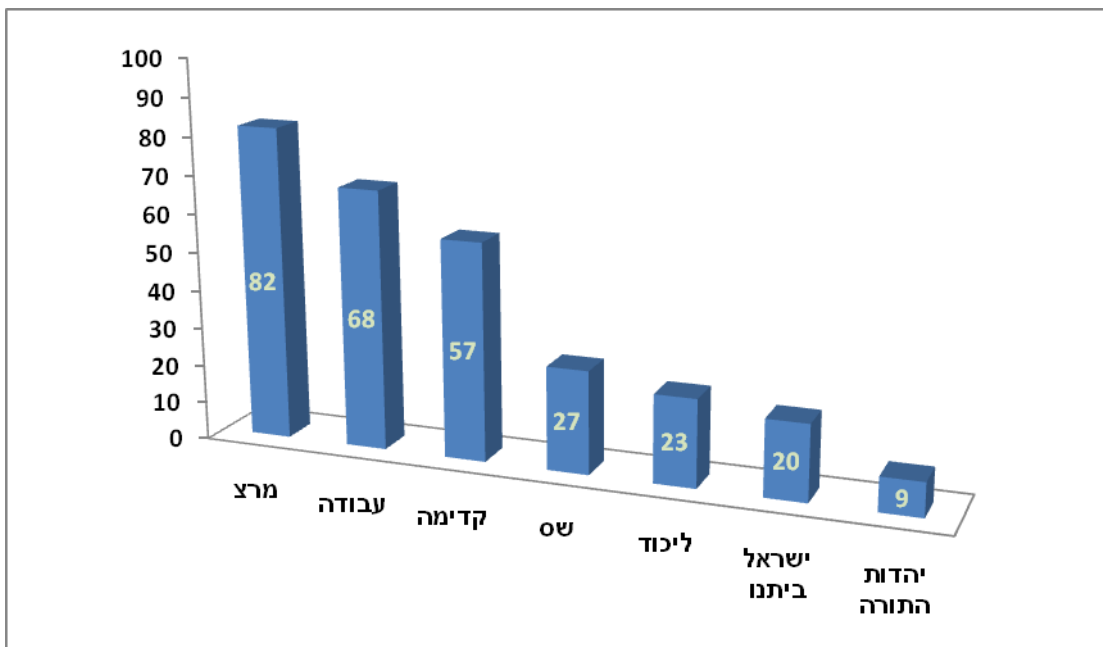
מדד השלום - ספטמבר 2011 פרופ' אפרים יער ופרופ' תמר הרמן

תקציר הממצאים

- **מה קרה בשנה שעברה במישור הבינלאומי?** רוב גדול בציבור (69% בקרב היהודים ו-55% בקרב הערבים) חושבים כי מעמדה של ישראל השתנה לרעה בשנה שעברה.
- **מה קרה בנוגע לביטחון?** כאן נמצא הבדל ניכר בין יהודים לערבים: הדעה השכיחה אצל היהודים היא כי הבטחון כשהיה (40%) ולאחריה הדעה כי המצב הורע (39%). לעומת זאת בקרב הערבים הרוב סבורים כי המצב הבטחוני הוטב (55%).
- **מה קרה במישור הכלכלי?** גם כאן נמצאו הבדלים גדולים בין יהודים לערבים. במישור הכלכלי האישי הרוב (55%) בקרב היהודים אומרים שמצבם נשאר כשהיה, ואילו 31% מדווחים שמצבם הורע. לעומת זאת בקרב הערבים רוב גדול (65%) אומרים שמצבם הורע. כשמדובר במצב הכלכלי של המדינה, הדעה השכיחה בקרב היהודים היא שהמצב הורע (38%) כאשר 32.5% חושבים שהוא נשאר כשהיה. בקרב הערבים רוב גדול (60%) סבורים שהמצב הורע ורק 35% שהוא נותר כשהיה. מיעוט בשתי הקבוצות סבור כי המצב הוטב.
- **מה קרה במישור הסולידריות הלאומית?** כאן התמונה בקרב היהודים חיובית יותר: 36% סבורים כי האחדות בעם נשארה כשהיתה ו-32% אף סבורים שהאחדות גברה. לעומת זאת, בקרב הערבים הרוב סבורים כי המצב בתחום זה הורע (58%).
- **מה קרה במישור היחסים בין האזרח להנהגה?** בשאלה זו יש ממש קונצנזוס בין היהודים והערבים שרובם (63% ו-62% בהתאמה) סבורים כי חלה הרעה בתחום זה בשנה החולפת.
- **מה תעשה הממשלה עם המלצות ועדת טרכטנברג?** התשובות לשאלה זו משקפות חוסר אמון בהנהגה, בעיקר בקרב היהודים, שם יש רוב (68%) המעריך כי נמוכים הסיכויים שהממשלה תבצע את המלצות. בקרב הערבים יש דווקא רוב (54%) לסבורים ההיפך. פילוח התשובות לשאלה זו על פי גיל העלה כי אם כי בכל קבוצות הגיל הרוב הם סקפטיים לגבי סיכויי היישום, בקרב הצעירים הסקפטיות דווקא נמוכה מאשר בקבוצות הגיל הבוגרות יותר (צעירים – 59%, גילאי הביניים 70%, המבוגרים – 72%).
- **היש להמשיך במחאה?** על כך יש הסכמה רחבה: הרוב הן בקרב היהודים (80%), הן בקרב הערבים (66%) כמו גם בכל קבוצות הגיל (צעירים 75%, גילאי הביניים 83%, מבוגרים 87%) סבורים כי יש מקום להמשיך במחאה.
- **האם מבחינת האינטרס הישראלי רצוי שתקום כיום מדינה פלסטינית?** רוב לא גדול בציבור היהודי (54%) סבורים כי מבחינת האינטרס הישראלי לא רצוי שתקום כיום מדינה כזו. הציבור הערבי חצוי ממש באמצע בשאלה זו. פילוח של הציבור על פי הצבעה לכנסת מראה כי בקרב מצביעי מרצ, עבודה וקדימה יש דווקא רוב הסבורים כי מבחינת ישראל רצוי שתקום מדינה פלסטינית.

- האם ההנהגה הפלסטינית מסוגלת לקיים התחייבויות שתיקח עליה במסגרת הסכם עם ישראל? בקרב היהודים יש רוב (79%) שההנהגה הפלסטינית לא תהיה מסוגלת לקיים את התחייבויותיה. לעומת זאת בציבור הערבי יש רוב (59%) לסבורים ההיפך.
- האם על ישראל לשתף פעולה עם המדינה הפלסטינית אם תקום? בציבור היהודי יש רוב קטן (51% לעומת 42%) התומך בשיוף פעולה כזה, ואילו בציבור הערבי יש רוב עצום בעדו (82%).
- האם הנשיא אובמה הוא יותר בעד ישראל או יותר בעד הפלסטינים? בניגוד לעבר אז נחשב אובמה בקרב היהודים פרו-פלסטיני, כיון יש שוויון בין הסבורים שהוא יותר בעד ישראל לסבורים שהוא בעד שני הצדדים באותה מידה (39%). לעומת זאת בקרב הערבים רוב עצום (87%) מעריכים כיום כי אובמה הוא יותר פרו-ישראלי.

תרשים החודש: האם מבחינת האינטרס הלאומי של ישראל רצוי שתוקם כיום מדינה פלסטינית עצמאית? (על פי הצבעה, ציבור יהודי)

הממצאים בהרחבה

בסקר החודש התייחסנו לשני הנושאים "הבוערים" על סדר היום בחודש ספטמבר: המחאה החברתית והמהלך הפלסטיני באו"ם. כמו כן עשינו מעין "סיכום" שנה קצר, ובו נפתח את הדיווח שלהלן.

הנתונים מורים כי לדעת הציבור במישור הבינלאומי השנה שחלפה היתה גרועה. רוב גדול (69%) בקרב היהודים ו-55% בקרב הערבים) חושבים כי מעמדה הבינלאומי של ישראל השתנה לרעה. פילוח המדגם היהודי על פי הצבעה לכנסת בבחירות האחרונות העלה ממצא מעניין ביותר. כפי שאפשר היה לצפות בקרב מצביעי מרצ, עבודה וקדימה יש רוב עצום למי שסבורים שמצבה

התכנית לחקר סכסוכים ויישובם ע"ש אוונס
THE EVENS PROGRAM IN MEDIATION AND
CONFLICT RESOLUTION

הבינלאומי של ישראל הורע (100%, 91% ו-95% בהתאמה). ואולם גם בקרב מצביעי ליכוד הרוב (65%) חושבים כך. זאת בניגוד לרוב מצביעי המפלגות הדתיות ומצביעי ישראל ביתנו הסבורים כי המצב נותר כשהיה או אפילו הוטב.

בנושא הביטחון לעומת זאת, נמצא שההבדל הגדול הוא בין יהודים לערבים: בעוד שהדעה השכיחה (40%) אצל היהודים היא כי הבטחון נותר כשהיה ולאחריה הדעה כי המצב הורע (39%), הרי שבקרב הערבים הרוב סבורים כי המצב הבטחוני הוטב (55%). באופן מפתיע משהו, בנושא זה פילוח המרואיינים היהודים על פי הצבעה לכנסת לא הוליד תוצאות שיטתיות.

גם כשמדובר במישור הכלכלי נמצאו פערים גדולים בין יהודים לערבים. במישור הכלכלי האישי הרוב (55%) בקרב היהודים אומרים שמצבם נשאר כשהיה, ואילו 31% מדווחים שמצבם הורע. לעומת זאת בקרב הערבים רוב גדול (65%) אומרים שמצבם הורע. בהקשר של מחאת הקיץ, מעניין לציין שפילוח על פי גיל, לא העלה שמצבם הכלכלי של הצעירים הורע השנה. אדרבא, על פי הדיווח בסקר זה, מצבם הורע פחות מאשר של גילאי הביניים ושם המבוגרים. כשמדובר במצב הכלכלי של המדינה, הדעה השכיחה בקרב היהודים היא שהמצב הורע (38%) ו-32.5% חושבים שהוא נשאר כשהיה. בקרב הערבים רוב גדול (60%) סבורים שהמצב הורע ורק 35% שהוא נותר כשהיה. מיעוט בשתי הקבוצות סבור כי המצב הוטב. פילוח על פי הצבעה לכנסת מורה כי שיעור מי שחושבים שמצבה הכלכלי של המדינה הורע בשנה האחרונה הוא הגבוה ביותר בקרב מצביעי קדימה והעבודה (47%), בדיוק אותן המפלגות שמצביעיהן דיווחו פחות מכולם על הרעת מצבם האישי!

במישור הסולידריות הלאומית התמונה בקרב היהודים חיובית יותר: 36% סבורים כי האחדות בעם נשארה כשהיתה ו-32% אף סבורים שהיא גברה. לעומת זאת, בקרב הערבים הרוב סבורים כי המצב בתחום זה הורע (58%). פילוח של המשיבים היהודים על פי גיל מעלה הבדלים עזומים: בקרב הצעירים 42% סבורים כי הסולידריות התחזקה, לעומת 33% בקרב גילאי הביניים ו-17% בלבד בקרב קבוצת הגיל המבוגרת. פילוח על פי הצבעה לא העלה תוצאות שיטתיות, אם כי הם מורים כי דווקא בקרב מצביעי המפלגות הקטנות היתה יותר תחושה של הגברת הסולידריות מאשר בקרב מצביעי שלוש המפלגות הגדולות, שם השכיח הוא ההערכה כי המצב נותר כשהיה.

ומה קרה במישור היחסים בין האזרח להנהגה? בשאלה זו שוב יש ממש קונסנסוס לאומי שהמצב החמיר, כאשר רוב היהודים והערבים (63% ו-62% בהתאמה) סבורים כך. מצביעי קדימה עבודה ומרצ הם, כצפוי, בעלי ההערכה השלילית במיוחד (84%, 74% ו-70% בהתאמה). ואולם אפילו בקרב מצביעי ליכוד יש רוב קטן (51%) הסבורים שחלה הרעה שכזו. פילוח על פי גיל לא הראה תוצאות שיטתיות.

ואכן, התשובות לשאלה מה תעשה הממשלה עם המלצות ועדת טרכטנברג משקפות חוסר אמון בהנהגה, בעיקר בקרב היהודים, שם יש רוב (68%) מעריך כי נמוכים הסיכויים שהממשלה תבצע את המלצות. בקרב הערבים יש דווקא רוב (54%) לסבורים שהיפך. פילוח התשובות לשאלה זו על פי גיל העלה כי אם כי בכל קבוצות הגיל הרוב הם סקפטיים לגבי סיכויי היישום, בקרב הצעירים הסקפטיים דווקא נמוכה מאשר בקבוצות הגיל הבוגרות יותר (צעירים – 59%, גילאי הביניים 70%, המבוגרים – 72%). פילוח על פי הצבעה מראה כי האופטימיים ביותר שהממשלה תבצע את כל החלטות הוועדה הם – שלא במפתיע – מצביעי מפלגות הציר של הקואליציה: ישראל ביתנו (37%) ומצביעי ליכוד (30%), אם כי גם כאן הרוב אינו חושב כך. מצביעי שס, חרף היותה בקואליציה, היו יותר סקפטיים בעניין ורק 9% סברו כי הסיכויים לכך גבוהים.

כנגזרת הגיונית של ההערכה שלעיל, מצאנו הסכמה רחבה בציבור שיש להמשיך במחאה: הרוב הגדול הן בקרב היהודים (80%), הן בקרב הערבים (66%) כמו גם בכל קבוצות הגיל (צעירים 75%, גילאי הביניים 83%, מבוגרים 87%) סבורים כך. מעניין כי בעוד שבקרב היהודים רוב עצום (83%) מעריכים כי המחאה השיגה עד כה את מטרתה - הגברת המודעות לנושא הצדק החברתי, הרי שבקרב הערבים מחזיקים בדעה זו רק מיעוט (41%).

עוד הבדל בין יהודים לערבים מצאנו בהתייחס לשאלה "האם עקרונית, אתה תומך או מתנגד לקיצוץ משמעותי בתקציב הביטחון והעברת הכספים האלה למטרות חברתיות, כגון חינוך, רפואה, רווחה ודיוור?" בקרב הערבים נמצאו 80% שתמכו בהעברה שכזו. בקרב היהודים לעומת זאת היו הדעות חלוקות: 49.5% היו בעד קיצוץ משמעותי בתקציב הביטחון למטרות אלה ואילו 42% היו נגד.

ובמישור יחסי החוץ של המדינה, נוכח המהלך הפלסטיני באו"ם בסוף ספטמבר, שאלנו האם מבחינת האינטרס הישראלי רצוי או לא רצוי שתקום כיום מדינה פלסטינית? רוב לא גדול בציבור היהודי (54%) סבורים כי מבחינת האינטרס הישראלי לא רצוי שתקום כיום מדינה כזו ואילו הציבור הערבי חצוי ממש באמצע בשאלה זו. פילוח של הציבור היהודי על פי הצבעה לכנסת מראה כי בקרב מצביעי מרצ, עבודה וקדימה הרוב דווקא סבורים כי מבחינת האינטרס הלאומי של ישראל רצוי שתקום כיום מדינה פלסטינית.

ואף על פי כן, יש בקרב הציבור היהודי רוב גדול (79%) הסבור שההנהגה הפלסטינית לא תהיה מסוגלת לקיים התחייבויות שתיקח על עצמה במסגרת הסכם שלום עם ישראל. לעומת זאת בציבור הערבי יש רוב (59%) לסבורים ההיפך. פילוח של תשובות המרואיינים היהודים לשאלה זו על פי ההצבעה לכנסת העלתה כי אין רוב לסבורים כי ההנהגה הפלסטינית תוכל למלא מחויבויות אלה בקרב מצביעי שום מפלגה, כולל לא בקרב מצביעי מרצ. למרות זאת, יש בציבור היהודי יש רוב קטן (51% לעומת 42%) התומך בשיתוף פעולה עם המדינה הפלסטינית, ואילו בציבור הערבי יש רוב עצום בעדו (82%). פילוח של המשיבים היהודים לפי גיל הראה שוב כי כפי שמצאנו בעבר הצעירים הם יותר נציים מהמבוגרים - כך, בעוד שרק 40% מהצעירים הם בעד שיתוף פעולה עם מדינה פלסטינית אם זו תקום, תומכים בכך 51.5% מגילאי הביניים ו-63% מבני שכבת הגיל המבוגרת ביותר.

ולבסוף, חזרנו על שאלה ששאלנו פעמים מספר בעבר: האם הנשיא אובמה הוא יותר בעד ישראל או יותר בעד הפלסטינים? כאן מצאנו שינוי משמעותי ביותר. בעוד שבעבר הנשיא האמריקני נחשב על ידי הציבור היהודי יותר פרו-פלסטיני כיום יש שוויון בין הסבורים שהוא יותר בעד ישראל לסבורים שהוא בעד שני הצדדים באותה מידה (39%). לעומת זאת בקרב הערבים רוב עצום (87%) מעריכים כיום כי אובמה הוא יותר פרו-ישראלי. בקרב היהודים השיעור הגבוה ביותר לסבורים שאובמה הוא יותר בעד ישראל (66%) נמדד בקרב מצביעי מרצ. כך חושבים גם מחצית בדיוק ממצביעי ישראל ביתנו ו 43% ממצביעי קדימה. בקרב מצביעי שאר המפלגות, שיעורי החושבים כך נמוכים יותר.

מדד המשא ומתן: מדגם כללי: 49.6; מדגם יהודי: 49.7

מדד השלום נערך בחסות [תכנית אוונס לגישור ופתרון סכסוכים](#) (אוניברסיטת תל אביב) ושל [המכון הישראלי לדמוקרטיה](#). הסקר בוצע בטלפון בתאריכים 2-3 באוטובר על ידי מכון "דחף". השתתפו בו החודש 600 מרואיינים שהם מדגם מייצג של האוכלוסייה הבוגרת בישראל. טעות המדידה למדגם בגודל זה היא 4.5%. עיבודים סטטיסטיים: גב' יסמין אלקלעי.